

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор Інституту українознавства

імені І. Крип'якевича НАН України

Ігор СОЛЯР

« 30 » * червня 2022 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення

результатів дисертації

ОКСАНИ ІВАНІВНИ ЧАГАН

на тему : «Структурно-семантична організація лексики традиційного сільського будівництва в бойківських говірках», поданої у вигляді рукопису на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – українська мова

Актуальність дисертації зумовлена відсутністю наукових студій із лексики традиційного сільського будівництва в бойківських говірках та потребою зберегти зафіксовані назви й максимально повно їх описати. Необхідність здійснення досліджень такого ґатунку зумовлена й тим, що зі зміною матеріальної культури окремі реалії та поняття втрачаються, заступаються іншими, що впливає і на склад лексики. Аналіз лексики традиційного сільського будівництва як одного з пластів лексичного складу бойківських говірок дасть змогу зробити належні висновки про її ієрархічність в системних зв'язках гіперо-гіпонімії, синонімії, антонімії та з'ясувати відношення між мовними одиницями лексико-семантичних груп на рівні словотворення і мотивації, варіантності формальної і семантичної структур.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що широко представлено корпус назв будівельної лексики бойківських говірок та здійснено її комплексний структурно-семантичний аналіз. Уперше (1) польовим методом зафіксовано назви реалій і понять будівництва в бойківських говірках, що розширює базу української діалектної текстографії і фонотеки, (2) цілісно представлено будівельну лексику говірок на відміну від принагідної її фіксації в діалектних словниках бойківського говору, (3) досліджено склад і структурну організацію тематичної групи лексики традиційного сільського будівництва, (4) окреслено шляхи формування її одиниць та семантичну розбудову, характерні способи та засоби номінації, моделі мотивації.

Авторка аналізує бойківську лексику не лише на синхронному рівні (власні сучасні записи), а й на діахронному (порівняння із лексикографічними та лінгвогеографічними Ю. Кміта, М. Онишкевича, М. Зубрицького, В. Кобільника та ін.). Важливо, що дисертантка звернула увагу на зміни, які відбуваються в лексиці традиційного сільського будівництва, зокрема, на архаїзацію слів та зміни семантичної структури слова. Порівняльний аналіз лексики бойківських говірок із лексикою інших говорів української мови засвідчив чимало паралелей, що є ознакою цілісності української мовної території. Дисертантка зафіксувала також регіоналізми, не відзначені в інших джерелах з досліджуваного ареалу, які підтверджують його особливість.

Теоретичне значення дисертації полягає в тому, що у ній (1) удосконалено методологію вивчення тематичних груп діалектної лексики з проєкцією на структурно-семантичний, етимологічний й ареальний аспект; (2) поглиблено теорію системності говірок; (3) уточнено структурну організацію цієї тематичної групи лексики, що закладає основу для дослідження лексики традиційного сільського будівництва за цією схемою.

Практичне значення одержаних результатів дослідження виявляється у тому, що вони розширюють емпіричну базу української діалектології. Представлений матеріал можна використати для укладання «Атласу бойківського говору», «Лексичного атласу української мови», «Словника українських говорів» та ін., що потвердить межі функціонування сучасних

бойківських говірок. Відомості дисертації цінні для створення лексикографічних праць різного типу. Положення роботи можна використати, як доповнення лекційних і практичних курсів з лексикології, лінгвогеографії, для низки спецкурсів і спецсемініарів із діалектології.

Особистий внесок здобувача. Дослідження виконане особисто, містить наукові положення, що отримані здобувачем одноосібно.

Апробація матеріалів дисертації. Робота має належний рівень теоретичної і практичної апробації. Основні наукові результати кандидатської дисертації висвітлено в одноосібних 14 наукових публікаціях: 10 статей опубліковано у фахових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 1 – у наукових періодичних виданнях інших держав з напрямку, з якого підготовлено дисертацію. Додатково відображають наукові результати дисертації 3 статті. Матеріали кандидатської дисертації апробовано на 8 наукових конференціях міжнародного та загальнонаціонального рівнів.

Статті у фахових наукових виданнях України

1. Чаган О.І. Назви житлових приміщень у бойківських говірках. *Записки з українського мовознавства*: зб. наук. праць / гол. ред. Т.Ю. Ковалевська. Одеса, 2017. Вип. 24. Том 1. С. 50–57.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/zukm_2017_24%281%29_8

2. Чаган О.І. До питання дослідження будівельної лексики говорів української мови. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки* / відп. ред. Л.М. Марчук. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. Вип. 44. С. 312–317.

3. Чаган О.І. Назви підсобних господарських приміщень у бойківських говірках. *Мовознавчий вісник*: зб. наук. праць / відп. ред. Г.І. Мартинова. Черкаси, 2018. Вип. 24–25. С. 167–177.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mv_2018_24-25_23

4. Чаган О.І. Архаїзація будівельної лексики бойківських говірок. *Лінгвістика*: зб. наук. праць / гол. ред. К.Д. Глуховцева. Старобільськ:

ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2018. Вип. 1 (38). С. 62–70.

<http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5070>

5. Чаган О.І. Номінація приміщень для свійських тварин та птиці (на матеріалі бойківських говірок). *Проблеми загального і слов'янського мовознавства* / гол. ред. Т.С. Пристайко. Дніпро: «Ліра», 2019. № 3. С. 135–144. DOI: 10.15421/251917

https://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/ffil/program_5e5148b0dc279.pdf

6. Чаган О.І. Назви малих архітектурних форм у бойківських говірках. *Записки з українського мовознавства: зб. наук. праць* / гол. ред. Т.Ю. Ковалевська. Одеса, 2019. Вип. 26. Том 1. С. 97–111.

DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2019.26.181007>

<http://zum.onu.edu.ua/article/view/181007>

7. Чаган О.І. Назви покрівельних матеріалів у бойківських говірках. *Мовознавчий вісник: зб. наук. пр.* / гол. ред. Г.І. Мартинова. Черкаси: Вертикаль, видавець С.Г. Кандич, 2020. Вип. 28. С. 84–92.

DOI: 10.31651/2226-4388-2020-28-84-91

<https://ling-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4089>

8. Чаган О.І. Номінація будівельних матеріалів у бойківських говірках. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)* / гол. ред. В.В. Марчук. Дрогобич, 2020. № 14. С. 197–204.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2663-6042.14.2020.223496>

http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2020/NV_2020_14/NV_2020_14.pdf

9. Чаган О.І. Особливості номінації інструментів будівельників у бойківських говірках. *Вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія: зб. наук. праць*. 2021. Вип. 2 (46). С. 247–256.

DOI: 10.24144/2663-6840/2021.2(46).247–256

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/42556/1/.pdf>

10. Чаган О. І. Номінація верхнього покриття будинку, його частин та елементів конструкції в бойківських говірках. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія: Філологічні науки (мовознавство): зб. наук. праць. Дрогобич, 2022. № 17. С. 145–155.

DOI <https://doi.org/10.24919/2663-6042.17.2022.22>

http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2022/NV_2022_17/17_2022.pdf

Статті в наукових виданнях інших держав

11. Чаган О.І. Номінація процесів традиційного сільського будівництва у бойківських говірках. *Spheres of Culture. Journal of Philology, History, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies* / ed.-in-chief prof. I. Nabytovych. Lublin. 2018. Vol. XVII. P. 249–257.

https://www.academia.edu/45090754/Sphere_2018_V_17_1

Публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації

12. Чаган О.І. Будівельна лексика у лексикографічних працях із Бойківщини. *Діалектологічні студії 11. Слово – словник – корпус* / відп. ред. П. Гриценко. Інститут українознавства ім. Крип'якевича НАН України. Львів, 2018. С. 198–206.

<https://www.academia.edu/44593929/>

13. Чаган О.І. Репрезентація етапів будівництва в бойківських говірках. «Дарагое мне – і маё – беларускае»: навуковы зборнік да 100-годдзя з дня нараджэння прафесара Ф.М. Янкоўскага / навук. ред. Д.В. Дзятко. Rīga: BVKI, 2018. С. 398–402.

<https://elib.bspu.by/bitstream/doc/36451/1.pdf>

14. О. Чаган. Назви опалювальних споруд та їх конструктивних частин у бойківських говірках. *Gwary Dziś. Rocznik poświęcony dialektologii słowiańskiej* / red. nach. J. Sierociuk. Poznań: PTPN, 2019. Vol. 11. S. 55–67.

DOI: [10.14746/gd.2019.11.5](https://doi.org/10.14746/gd.2019.11.5)

<http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs>

Рекомендувати дисертацію Оксани Іванівни Чаган на тему «Структурно-семантична організація лексики традиційного сільського будівництва в бойківських говірках», подану у вигляді рукопису, що відповідає вимогам спеціальності 10.02.01 – українська мова, до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.01. – українська мова.

30 червня 2022 р.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

доктор філологічних наук,
старший науковий співробітник,
заступник директора з наукової роботи
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича
НАН України

Тетяна ЯСТРЕМСЬКА

Інститут українознавства
ім. І. Крип'якевича
НАН України

Підпис *Т. Ястремської*

ЗАСВІДЧУЮ *фр*

Зав. відділу кадрів *Н. М. Пасишник*

" 30 " 06 2022 р.

кандидат філологічних наук,
молодший науковий співробітник
відділу української мови
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича
НАН України

Інститут українознавства
ім. І. Крип'якевича
НАН України

Підпис *І. Романіна*

ЗАСВІДЧУЮ *фр*

Зав. відділу кадрів *Н. М. Пасишник*

" 30 " 06 2022 р.

Ірина РОМАНИНА